

lunya del Nord. I fan el mínim esforç per recuperar i estimular el català a les Illes Balears i al País Valencià. «El bilingüisme oficial no garanteix mai la igualtat efectiva de les dues llengües que gaudeixen de l'oficialitat/cooficialitat. En qualsevol cas, la llengua de l'Estat, del poder polític, sempre es troba en avantatge, en aquest context. El mite de l'existència de col·lectivitats naturalment bilingües s'usa per a encobrir situacions d'imperialisme lingüístic», apunta la citada *Història de la llengua catalana*.

Saarbrücken, ciutat fronterera d'Alemanya entre la Lorena i Luxemburg, fou sotmesa a un referèndum, acabada la Segona Guerra Mundial, per a conèixer si la població s'estimava més formar part de l'Estat francès o de l'alemany. Saarbrücken és la capital d'un *land* cent per cent alemany. I lògicament els veïns votaren quedar-se en el seu país, malgrat la pressió que suposava haver perdut la Gran Guerra. Quin sentit tenia convocar una consulta popular d'aquesta índole, quan quedava fora de tota evidència que aquella ciutat era alemanya de soca-rel, si no és que França pretenia provar de quedar-se "democràticament" Saarbrücken? França no en va tenir prou i també va fer mans i mànigues per incorporar a la "grandeur" altres punts de l'oest alemany.

Una ciutat mitjana com Bonn, entre Westfàlia i Renània, esdeingué la nova capital federal, entre altres raons,

per impossibilitar les demandes franceses d'annexió de la conca del Rin. Amb l'històric Berlín trossejat, situar el cap i casal de la república a Bonn frenava l'expansionisme exacerbant d'uns veïns ple tòrics per haver guanyat la guerra. Si el govern gal d'aleshores hagués pogut aconseguir aquestes terres alemanyes, avui probablement Saarbrücken i el Rin serien vistes pels francesos com una ciutat i una regió bilingües alemany-francès. Així s'inventen les «comunidades bilingües», uns territoris que esdevenen víctimes d'aparents avantatges lingüístics. Tal com passa amb Alsàcia, país de tradició alemanya encabir a França en 1918, o amb la Catalunya autònoma de l'Estat espanyol. «Amb quina intenció es vol fer la normalització? Si és ser bilingües, no serem mai un país normal. Del fet de consagrar una situació anormal no en podem dir procés de normalització», reflexiona el lingüista Modest Prats (*Escola Catalana*, núm. 340).

Els catalans tenim una llengua que ens és pròpia i que ha de conviure amb el menor nombre d'interferències possible en el seu àmbit lingüístic. El bilingüisme és un favor emmetzinat per a la salut d'un català que no acaba de fer net en el seu procés de recuperació. Això no treu que sigui un plaer saber l'espanyol i tantes llengües com sigui possible. No tots els habitants de la península poden dir que parlen dues o tres llengües pel cap baix. ♦

Manx: els darrers batecs

per Quim Gibert

És negra nit. Pugem a bord del *Ben my chree*, que en català ve a dir *La dona del meu cor*. Hem hagut d'encabir-nos en el trajecte nocturn perquè de dia el vaixell de Heysham (Lancashire, Anglaterra) a Douglas, capital de Mann, va ple com un ou. Mrs. Muriel Sargent, una octogenària amb residència a Port Erin —una de les sis parròquies que divideixen administrativament l'illa—, ens espera amb candeletes. La dona s'ha llevat a les petites de la nit per recollir-nos tan bon punt toquem terra manx.

La nostra amfitriona entén i pot parlar la llengua manx amb els seus veïns i coneguts, però no ho fa mai; segurament perquè tampoc no ho fa ningú. M'explicava

Dibuixat per Toni Gibert

Mrs. Muriel Sargent i una acompanyant a la porta d'una casa típica manx.

que els seus pares parlaven manx entre ells quan no volien que ella i els seus germans els entenguessin. La generació de Mrs. Sargent fou formada íntegrament en anglès, la qual cosa també implicava el més absolut menyspreu envers el fet manx. I l'educació en anglès i en favor de l'autodi no sols fou a nivell familiar sinó també en l'àmbit escolar i social.

El manx va quedar ferit de mort durant la dècada dels anys trenta, quan s'impulsà una repressió lingüística contra la cultura insular i en benefici de l'anglès. Tanmateix el declivi de la llengua data del segle XIX arran de les contínues pressions assimilacionistes de Londres (agregades per immigracions) i la situació d'indefensió lingüística dels manxs d'aleshores. «El resultat, no cal dir-ho, és l'anihilació, suau però progressiva, de les característiques peculiars dels pobles veïns dels anglosaxons», afirma Jordi Ventura en *Les cultures minoritàries europees*.

Malgrat les hostilitats que es desencadenaren per deixar afònica la llengua manx, Muriel Sargent i els vailets de la seva època l'acabaren aprenent: *Moghrey mie* i *Fastyr mie* volen dir *Bon dia* i *Bona tarda*. I *Oie vie* significa *Fins demà*. La filla de Madam Muriel, però, no sap ni un borrall de manx. Després de la Segona Guerra Mundial hi ha un trencament generacional definitiu amb la llengua manx. Hi haurà qui dirà que la desapa-

rició del manx estava cantada a causa de la fatalitat del progrés, quan no ha estat més que un procés d'aculturalització de l'anglès, una identitat potentíssima, sobre una cultura molt més feble com és el manx. És aleshores quan podem parlar indiscutiblement d'un etnocidi.

Quan una llengua ja no respon a cap necessitat pràctica i és considerada sovint un obstacle per a una comunicació més ampla dins el món modern, estem assistint, segons el lingüista occità Peire Bec, als seus funerals.

El manx es troba en una fase terminal només comparable a la del còrnica, una altra de les

llengües cèltiques en estat de coma de les Illes Britàniques. «L'Europa comunitària és un cementiri lingüístic», assevera amb contundència Lluís Felip, traductor i dinamitzador dels Amics de les Arts de Terrassa. No obstant això, Gyn chegey, gyn cheer (No hi ha país sense llengua) i Mec Vannin (Fills de Mann) són dues organitzacions que s'escarrassen per la recuperació identitària de l'illa. La primera, en favor de l'ús i difusió de la llengua manx, i la segona, des d'un punt de vista polític.

Mrs. Muriel Sargent no se sap avenir que precisament un foraster s'interessí per una llengua moribunda. I a mi em fa venir calfreds dialogar amb una representant de la darrera fornada de ciutadans que ha sentit i ha parlat correntment manx amb els seus avis. ♦

El campanar d'una sola broca de Castletown, l'antiga capital de Mann.